

TÜRK EDEBİYATI DERS KİTAPLARINDAKİ ETKİNLİKLERİN UYGULANMASIYLA İLGİLİ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ: TRABZON ÖRNEĞİ*

Özlem KUDUBAN**

Semih AKTEKİN***

Özet

Bu araştırma, Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin Türk edebiyatı ders kitaplarındaki etkinlikleri ne ölçüde uyguladıklarını tespit etmek, bu etkinlikleri uygularken ne tür problemlerle karşılaştıklarını ortaya çıkarmak ve problemlere çözüm önerileri getirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada nitel bir yaklaşım yürütülerek survey (alan taraması) yöntemi kullanılmış, 2010-2011 öğretim yılında, Trabzon'da farklı okul türlerinde görev yapan 36 Türk dili ve edebiyatı öğretmenine uygulanan mülakat verileri esas alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri Türk edebiyatı ders kitaplarındaki etkinlikleri tür, üslup ve içerik itibarıyla yetersiz buldukları için beğenmemekte ve genel olarak uygulamamaktadır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin program ve etkinliklerin uygulanması hususunda yeterince bilgilendirilmesi gerektiği vurgulanmış ayrıca Türk edebiyatı ders kitaplarındaki etkinliklerin, öğretmen ve öğrenci ihtiyaçları ile okulların fiziki ve teknik şartları dikkate alınarak yeniden gözden geçirilmesi önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Edebiyat eğitimi, Türk Edebiyatı dersi öğretim programı, Türk Edebiyatı ders kitapları, edebiyat dersi etkinlikleri, etkinlik temelli öğrenme

Giriş

Günümüz eğitim sistemleri, bireylerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine doğrudan veya dolaylı katkı sağlayacak şekilde yeniden planlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2011). Bu planlamada öğretmeden ziyade öğrenme etkinlikleri ön plana çıkmış, bireyleri bilgilendirme yerine onların gelişimsel ihtiyaçlarına hitap eden öğrenmelerle doğal ve sosyal kavramları geliştirme ve pekiştirme önem kazanmıştır (Erginer, 2006). Hızla gelişen teknolojiyle değişen ve gelişen dünyaya yön verecek bireylerin ancak bu yeni anlayışlarla yetiştirilebileceği düşünülmektedir.

* Bu makale danışmanlığımı Yrd. Doç. Dr. Semih AKTEKİN'in yaptığı KTÜ, Eğitim Bilimleri Enstitüsünde 2012 yılında Özlem KUDUBAN tarafından hazırlanan 'Türk Edebiyatı Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Uygulanmasıyla İlgili Öğretmen Görüşleri: Trabzon Örneği' isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir

** Erdoğdu Anadolu Lisesi, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, Trabzon.

*** Yrd. Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fak., Tarih Eğitimi ABD, Trabzon

Türkiye’de eğitim alanında yeni eğitim yaklaşımları doğrultusunda köklü değişiklikler yapılarak ilköğretim ve ortaöğretim programları revize edilmiştir. İlk olarak ilköğretim birinci kademe öğretim programları yeniden hazırlanmış (Yeni Öğretim Programlarını İnceleme ve Değerlendirme Raporu, 2006, 9), ardından temel eğitim programlarının esas aldığı yaklaşımlar doğrultusunda ortaöğretim programları hazırlanarak 2005-2006 eğitim öğretim yılında ülke genelinde kademeli olarak uygulanmaya başlanmıştır (MEB, 2009a). Bu kapsamda edebiyat öğretim programları da yeniden düzenlenmiş ve 2005 yılında uygulamaya konulmuştur. Yenilenen Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı’nda, bilgilerin yorumlanıp anlamlandırılması ve yeniden üretilmesi gibi çağın gerektirdiği becerilerin hayat boyu sürdürülmesinin sağlanması gerekliliğinden hareketle (MEB, 2009b, 145) öğrencilerin öğrenme sürecinde eleştirel düşünme, yaratıcılık, analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey düşünme becerileri ve bilişsel beceriler kazanmış bireyler olabilmeleri için aktif öğrenmeyi destekleyen etkinliklerin planlanması önerilmiştir (Güven, 2007, 58).

Etkinlikler ve Eğitim

Etkinlik, öğrenenlerin duygu ve düşünce zenginliklerini sergileyebileceği, farklı yorumların, bireysel farklılıkların ortaya çıkmasına imkân veren çağdaş eğitimin gerektirdiği ilerlemeye yönelik bir basamak, her öğrenciyi aktif kılmayı amaçlayan bir öğretim durumdur. Öğrenmeye zihinsel anlamda katılım, aktif öğrenme sayesinde gerçekleşir. Aktif katılım düşünme, tartışma ve fikir üretmeyi beraberinde getirdiğinden öğrenmeyi öğrenmeye yöneliktir (Şahinel, 2005). Yapılandırıcılıkta öğrenme, hem fiziksel hem zihinsel etkinliklerden oluşan etkin bir öğrenme sürecini gerektirmektedir (Uçar ve Yeşilyaprak, 2008). Bu süreçte öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğrenci; bilgileri araştırır, anlamlandırır, zihninde yapılandırır ve öğrenme sürecine katılır (MEB, 2009b, 146). Bu anlamda etkinlikler, yapılandırıcı öğrenmenin gerçekleşmesi için önemli uygulamalardır. Yapılandırıcılığa uygun olarak düzenlenen Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı’nda da bireylerden öğrenme sürecinde aktif olmaları ve öğrenmelerini kendilerinin oluşturmaları beklendiğinden (Yangın, 2006, 68) programda belirtilen kazanımların edindirilmesi, beceri ve bilgilerin daha verimli ve kalıcı olması için öğrencilerin derse etkin katılımını sağlayacak etkinliklerin kullanılması önerilmiş ve bu doğrultuda etkinlik örnekleri verilmiştir (MEB, 2006). Önerilen etkinlikler ders kitapları aracılığıyla sunulmuştur.

Etkinlikler ve Ders Kitapları

En yaygın eğitim materyali olması sebebiyle önemini koruyan ders kitapları, her öğrencinin ulaşabildiği, her an başvurabildiği bir eğitim aracı olması sebebiyle işlevsel olarak kullanılmakta (Kaya, 2008, 5) ve dersin hedeflerine ulaşmada önemli katkılar sağlamaktadır (Kılıç, 2006, 45). Etkinlikler noktasında kaynak oluşturması sebebiyle de destekleyici olan kitaplar, (Cunningsworth, 1995, 30’ dan aktaran: Aktaş, 2008, 5) içeriği somutlaştırıp öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor becerilerinin gelişmesine yardımcı olmakta (Kılıç, 2006, 38) ve öğretim sürecindeki etkinliklerin birçoğu ile uygulanacak öğretim yöntemlerinin belirlenmesinde fayda sağlamaktadır (İzmirli, 2008, 23). Planlı eğitim çalışmalarında belirleyici ve yol gösterici bir özellik taşıyan ders kitapları (Demirel ve Kiroğlu, 2006, 2), öğrencilere ön bilgilerinin tamamlama ve yapılacak etkinlikleri önceden görerek derse hazırlanma imkânı verdiği için eğitimde istenilen hedeflere ulaşmanın en kolay ve kısa yolu ders kitaplarından yararlanmaktan geçmektedir (Kaya, 2008, 54).

Yenilenen Türk Edebiyatı Öğretim Programları'nın uygulanmaya başlamasıyla Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yeni öğretim programı doğrultusunda ders kitapları hazırlanmıştır. Hazırlanan Türk edebiyatı ders kitaplarında öğretim programında belirtilen kazanımların edindirilmesi, beceri ve bilgilerin kazandırılması için ders içi ve ders dışı olmak üzere etkinliklere yer verilmiştir. Kitaplarda, ders içi etkinlik "*Sınıf içinde öğrencilerin derse yönelik etkin katılımlarını sağlar*" şeklinde açıklanırken ders dışı etkinlik "*Öğrencilerin sınıf içinde derse katılımlarını sağlamak için okul dışında hazırlık gerektiren süreci kapsar*" şeklinde açıklanmıştır. Ders kitaplarındaki etkinlikler teknik anlamda öğrencilerin eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma-sorgulama, dili doğru ve güzel kullanma, bilgi teknolojilerinden faydalanma becerilerini kazanmalarına ve geliştirmelerine imkân verecek nitelikte, grupla veya bireysel olarak hazırlanabilen, öğrenciyi ders dışında araştırmaya, ders içinde ise kendini ifade etmeye yönelik olarak hazırlanmıştır (Demiral, 2006). Bununla birlikte öğretim programlarında, verilen etkinliklerin birer öneri ve örnek niteliğinde olduğu, aynen kullanılabilirliği gibi değiştirilebileceği de belirtilmiştir. Ancak etkinlikler düzenlenirken kazanımlara ve içeriğe dikkat edilmesi ve çevresel özellikler ile öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması gerektiği vurgulanarak etkinliklerin öğrenme sürecinde öğrencinin etkin bir rol üstlenmesini sağlayacak şekilde düzenlenmesine özen gösterilmesi istenmiştir (Arslan ve diğerleri, 2010, 88; MEB, 2009b, 19; TTKB, 2005, 31; Yeni Öğretim Programlarını İnceleme ve Değerlendirme Raporu, 2006, 24).

Becerinin defalarca yinelenen ve pekiştirilen planlanmış etkinlikler vasıtasıyla kazanıldığına işaret eden Demir (2006), derslerdeki uygulamaların başarıyı artıracağına vurgu yapmıştır. Etkinliklerle gerçekleştirilen öğrenmede, öğrenme sürecinin sorumluluğu öğrencidedir (Boy, 2006). Bu sayede bağımsız öğrenmeyi, bilgiye ulaşmayı, değerlendirmeyi ve yorumlamayı hayatının bütün safhalarında alışkanlık hâline getirir (MEB, 2006). Ancak bunu gerçekleştirmek için sorgulayan, bilgiye nasıl ulaşacağını bilen, etkinlikler yoluyla kendi bilişsel yapısını oluşturan aktif bireylere ihtiyaç vardır (Arslan ve diğerleri, 2010, 25; TTKB, 2005, 25). Bu anlamda etkinliklerin seçiminde ve uygulanmasında öğretmenlere ciddi görevler düşmektedir (Korkmaz, 2008, 2). Öğretmenler; öğrencilerin tartışma, araştırma ve anlamı yapılandırma faaliyetlerinde yol gösteren, öğrencileri motive eden, programdaki kazanımları edindirmek için kullanılacak öğretim stratejilerini öğrencilerin özelliklerini göz önüne alarak belirleyen, bu anlamda eğitimi işlevsel kılarak verimli hâle getiren en önemli unsurdur (Korkmaz, 2008, 16; MEB, 2006; TTKB, 2005, 19). Etkinlikleri uygulama sürecinde öğretmen; süreci yönlendirir, ortamı düzenler ve etkinlikleri planlayarak rehber vazifesi görür (TTKB, 2005, 25). Öğretmenin bu özelliklere sahip olması ders kitaplarını ihtiyaçlara göre etkili bir şekilde kullanmasını kolaylaştıracağı beklenmektedir (Kılıç, 2006, 45). Bu anlamda etkinliklerin uygulanması, gerektiğinde şartlara göre uyarlanması veya yeni etkinliklerin üretilmesi adına öğretmenlere önemli sorumluluklar yüklenmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan "Ortaöğretim Türk Edebiyatı 9" (MEB, 2011a), "Ortaöğretim Türk Edebiyatı 10" (MEB, 2011b), "Ortaöğretim Türk Edebiyatı 11" (MEB, 2011c), ve "Ortaöğretim Türk Edebiyatı 12" (MEB, 2011ç) ders kitaplarındaki etkinliklerin uygulanmasıyla ilgili öğretmen görüşlerini belirleyerek elde edilen bulguların bir değerlendirmesini yap-

mak ve konuyla ilgili öneriler geliştirmektir. Çalışmanın ders kitabı ve etkinlik düzenlemeyle ilgili yeni çalışmalara kaynaklık edeceğine inanılmaktadır. İlgili literatürde etkinlik kullanımına dair edebiyat derslerindeki etkinliklere yönelik olarak çalışmalara rastlanılmamıştır. Dolayısıyla bu araştırma Trabzon örneğinden hareketle bu alandaki literatüre katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Yöntem.

Araştırmada, Türk edebiyatı ders kitaplarındaki etkinliklerin, 2010-2011 eğitim-öğretim döneminde uygulanmasıyla ilgili öğretmen görüşlerini tespit etmek üzere derinlemesine bilgi edinmeyi amaç edinen nitel araştırma yaklaşımı tercih edilmiş ve araştırılan olayın mevcut durumunu tespit etmeye olanak veren (Çepni, 2010, 65) survey (alan taraması) yöntemi kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Trabzon ili genelinde farklı lise türlerinde görev yapan Türk dili ve edebiyatı öğretmenleridir. Örneklem ise Trabzon ilinde farklı lise türlerinde görev yapan 36 Türk dili ve edebiyatı öğretmenidir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri soruları ayrıntılı olarak açıklamaya, yerlerinin değiştirilmesine imkân tanıyan (Çepni, 2010, 145) yarı yapılandırılmış mülakat yoluyla elde edilmiştir. Mülakatlarda öğretmenlere öncelikle Türk edebiyatı ders kitaplarına dair görüşleri sorulmuş, ardından etkinlik kavramına ve etkinliklerin uygulanmasına dair görüşlerini tespit etmek amacıyla açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Ses kayıt cihazı ile kaydedilen görüşmeler, 45 ila 60 dakika arasında sürmüştür. Elde edilen veriler, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmayı sağlayarak verilerin tanımlanmasına imkân veren (Yıldırım ve Şimşek, 2006, 227) içerik analizi ile analiz edilmiştir. Öğretmenlerin görüşlerini daha ayrıntılı yansıtabilmek için de mülakatlardan zaman zaman alıntılar yapılmıştır.

Bulgular

Öğretmenlerin Türk Edebiyatı Ders Kitaplarına Dair Genel Görüşleri

Mülakata katılan öğretmenlere, uygulanması önerilen etkinliklerin yer aldığı Türk edebiyatı ders kitaplarını nasıl buldukları sorulmuştur. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerinin frekans ve yüzde değerleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Öğretmenlerin Ders Kitaplarına Dair Görüşleri

No		Frekans	Yüzde (%)
1	Kitaplar genel anlamda yetersizdir	18	50
2	Her alana ve okul türüne uygun değildir	15	41,7
3	Kitaptaki metinler özenle seçilmemiştir	14	38,9
4	İçerik olarak yoğundur	9	25
5	Sıkıcıdır	6	16,7
6	İdealize edilmiştir	4	11,1
7	Düzensizdir	3	8,3
8	Dili ağırdır	3	8,3
9	Yeni sistem için faydalıdır	2	5,6
10	Yazım kuralları açısından hatalıdır	1	2,8

Tablo 1’de görüldüğü gibi öğretmenlerden 18 (%50)’i kitapların genel olarak yetersiz olduğunu dile getirmiştir. Bu öğretmenlerden 7 (%38,9)’si ders kitaplarında özellikle bilgi eksikliği olduğunu dolayısıyla öğrencilerin bilgiye ulaşmada sıkıntı çektiğini vurgularken öğretmenlerden 3 (%16,7)’ü kitapların görsel olarak yetersiz olduğunu vurgulamıştır. Mülakata katılan öğretmenlerden 15 (%41,7)’i Türk edebiyatı ders kitaplarının, okulların öğrenci seviyesi ve öğrencilerin ilgi alanları farklı olduğu için her okul türüne ve her alana uygun olmadığını belirtmiştir. Bu konuda fen lisesi, düz lise ve meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin de farklı düşünmediği dikkat çekmektedir. Örneğin, fen lisesinde görev yapan Öğretmen 11 “*Aynı kitabın tüm okullarda okutulması kesinlikle saçma. Okulları bırakın TM sınıfında okutulan bir müfredatın fen sınıfında uygulanması yersiz, çok gereksiz. Ders saatleri bile farklı. Bundan sınava girecek bir çocukla bunu sadece genel kültür olarak göreceğim çocuk niye aynı kitap-tan esinlensin niye aynı soyut şiiri işlesin?*” yorumunu yapmıştır.

Öğretmenlerden 14 (%38,9)’ü kitaptaki metinlerin özenle seçilmediğini, bazı-larının okunmasının dahi bir ders saatine sığamayacak kadar uzun olduğunu, sıkıcı olduklarını, bu sebeple öğrencilerin ilgisini çekmediğini ve sıkıldıklarını vurgulamış-tır. Bu öğretmenlerden 1 (%7,1)’i metinlerin seviye üstü olduğunu belirtmiştir. Öğret-menlerin 9 (%25)’u ders kitaplarının içerik olarak çok yoğun olduğunu ifade etmiştir. Bu öğretmenlerden 3 (%33,3)’ü 9. sınıf, 2 (%22,2)’si 9 ve 10. sınıf, 1 (%11,1)’i 11. sınıf ve 1 (%11,1)’i de 12. sınıf ders kitabını özellikle yoğun bulduklarını vurgulamıştır. Farklı liselerde görev yapan öğretmenlerin bu konuda da aynı düşündüğü dikkat çekmektedir. Örneğin düz lisede görev yapan ve özellikle 9. sınıf ders kitabını yoğun bulan Öğretmen 2 bu konudaki görüşlerini “*Lise 1’in kitabı genel liseler için çok ağır. İlk etapta öyle uzun uzatmalı saçma sapan sorular var ki ben anlayamıyorum. 15 yaş ortaokul-dan gelme çocuk için değil.*” şeklinde dile getirirken endüstri meslek lisesinde görev yapan Öğretmen 28 bu konuda “*Kitap zor özellikle 12. sınıf kitabı ve neyi amaçladığı belli değil.*” demiştir. Öğretmenlerden 6 (%16,7)’si ders kitaplarının eğlenceli olmadığını, sıkıcı olduğunu belirtirken 4 (%11,1)’ü ders kitaplarının idealize olduğunu ve pek

kolay anlaşılmadığını dile getirmiştir. Ayrıca mülakata katılan öğretmenlerden 3 (%8,3)'ü de ders kitaplarını içerik ve etkinliklerin sıralanması açısından düzensiz bulunduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerden 3 (%8,3)'ü ise ders kitaplarının üslubunun ağır olduğunu, kitaplarda kullanılan terimlerin öğrenciler tarafından anlaşılmadığını, bazılarının kendilerinin de yabancı olduğunu dile getirmiştir. Öğretmenlerden 1 (%2,8)'i de ders kitaplarında dil yanlışlarının çok fazla olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerden 2 (%5,6)'si ezberci anlayıştan uzak hazırlandığı ve öğrenciyi daha çok derse kattığı için Türk edebiyatı kitaplarını faydalı bulduğunu ifade etmiştir. Bu öğretmenlerden 1 (%50)'i kitapların faydalı olabilmesi için öğretmenlerin kitabı iyi anlayıp uygulamaları gerektiğini, öğretmenlerin kitabın uygulanması konusunda ortak hareket etmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Öğretmenlerin Etkinlik Kavramının Tanımına Dair Görüşleri

Mülakata katılan öğretmenlere etkinlik kavramından ne anladıkları sorulmuştur. Öğretmenlerden 15 (% 41,7)'i etkinliği, müfredattaki konuların daha iyi anlaşılmasını sağlayan faaliyetler olarak tanımlarken 5 (% 13,9)'i öğrenciyi aktif kılan faaliyetler, 4 (% 11,1)'ü öğrencilerin araştırarak, yaparak ve yaşayarak kendi kendine öğrenmesini sağlayan faaliyetler, 3 (% 8,3)'ü bilgilerin kalıcı olmasını sağlayan faaliyetler, 2 (% 5,6)'si hem öğrenciyi hem de öğretmeni aktif kılan faaliyetler ve 2 (% 5,6)'si öğrencinin üretken bir birey olmasını sağlayan faaliyetler olarak tanımlamıştır. Örneğin Öğretmen 26 etkinliği "*Öğrenci grubunun öğrenmesi ya da davranışa dönüştürmesi gerekenleri kendisinin araştırarak ve eylem hâline getirerek yapması.*" şeklinde tanımlamıştır. Öğretmenlerden 5 (% 13,9)'i ise daha genel bir yorum yaparak etkinliği her türlü eğitim faaliyeti olarak tanımlamıştır.

Öğretmenlerin Türk Edebiyatı Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Amaç ve Özelliklerine Dair Görüşleri

1. Etkinliklerin Amaçlarına Yönelik Görüşler

Mülakata katılan öğretmenlere ders kitaplarındaki etkinliklerin amacının ne olduğu sorulmuştur. Öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2: Öğretmenlerin Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Amaçlarına Dair Görüşleri

No		Frekans	Yüzde (%)
1	Araştırmaya yöneliktir	26	72,2
2	Derse hazır olmayı sağlamaya yöneliktir	8	22,2
3	Düşündürmeye yöneliktir	5	13,9
4	Konuları kavratmaya yöneliktir	5	13,9
5	Kendi kendine öğrenmeye yöneliktir	4	11,1
6	Dramatize etmeye yöneliktir	2	5,6
7	Bilgileri adım adım öğretmeye yöneliktir	2	5,6
8	Grup oluşturmaya yöneliktir	2	5,6
9	Becerileri geliştirmeye yöneliktir	2	5,6
10	Ön bilgileri ortaya çıkarmaya yöneliktir	1	2,8

Görüldüğü gibi mülakata katılan öğretmenlerden 26 (% 72,2)'si kitaplardaki etkinliklerin öğrencileri araştırmaya yönlendirdiğini, 8 (% 22,2)'i öğrencilerin bir sonraki derse hazır olmalarını dolayısıyla işlenecek konu hakkında önceden bilgi sahibi olmalarını sağlamaya yönelik olduğunu, 5 (% 13,9)'i düşündürmeye, 5 (% 13,9)'i Türk edebiyatı dersinin programında belirlenen konuların anlaşılmasına ve kavratılmasına, 4 (% 11,1)'ü öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmesine ve kendi öğrenmesini gerçekleştirmesine, 2 (% 5,6)'si müfredattaki kazanımların drama teknikleri kullanılarak edindirilmesini sağlamaya, 2 (% 5,6)'si öğrencilerin daha kolay algılayabilmesi için bilgilerin adım adım öğretilmesine, 2 (% 5,6)'si gruplar oluşturularak birlikte öğrenmeyi sağlamaya, 2 (% 5,6)'si öğrencilerin programda belirtilen yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, Türkçeyi doğru kullanma vs. becerilerinin geliştirilmesine ve 1 (% 2,8)'i de öğrencilerin ön bilgilerini ortaya çıkarmaya yönelik olduğunu ifade etmiştir. Bu konuda Öğretmen 8 *“Konuyu kavratmaya yönelik etkinlikler oluyor. Bizim bilgi yoluyla öğrencilere aktardığımız kavramlar, etkinlikler yoluyla anlatılmaya çalışılıyor. Metinler yoluyla kıyaslamalar yaptırılarak dönemin anlayışı ortaya koyulmaya çalışılıyor. Araştırma, dramatize etme olabiliyor.”* demiştir.

2. Etkinliklerin Özelliklerine Yönelik Görüşler

Mülakata katılan öğretmenlere ders kitaplarındaki etkinliklerin özellikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin görüşleri Tablo 3 ve Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Öğretmenlerin Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Olumlu Özelliklerine Dair Görüşleri

No		Frekans	Yüzde (%)
1	Birçoğu güzel ve yeterlidir	7	19,4
2	Farklı zekâ türlerine hitap etmektedir	4	11,1

Tablo 3'te görüldüğü gibi mülakata katılan öğretmenlerden yalnızca bir kısmı ders kitaplarındaki etkinliklerle ilgili olumlu görüş belirtmiştir. Buna göre, öğretmenlerden 7 (%19,4)'si etkinliklerin birçoğunu beğendiklerini, edebiyat dersi açısından güzel ve yeterli bulduklarını belirtirken 4 (%11,1)'ü etkinliklerin farklı zekâ türlerindeki ve seviyedeki öğrencilere hitap ettiğini dile getirmiştir. Bu konuda Öğretmen 18 *“Etkinlikleri yeterli buluyorum. Her şeyi öğreniyor, anlamaya ve yorumlamaya yönelik olduğu için çocuk mantığını anlıyor. Anladığı için de rahat ediyoruz.”* demiştir.

Öğretmenler etkinliklerle ilgili çoğunlukla olumsuz yargılarda bulunmuştur. Tablo 4'te görüldüğü gibi öğretmenlerden 20 (%55,6)'si etkinliklerin orijinal olmadığını, tür, içerik ve üslup olarak birbirinin tekrarı niteliğinde çok sayıda etkinliğe yer verildiğini, etkinliklerdeki isteklerin, hatta istekleri dile getirirken kullanılan cümlelerin dahi aynı kalıpta olduğunu, yalnızca konu başlıklarının farklı olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlerden 15 (%41,7)'i etkinliklerin öğrencilerin zevk alarak yapacağı şekilde eğlenceli olmadığını, son derece sıkıcı olduğunu dile getirmiştir.

Tablo 4: Öğretmenlere Göre Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Olumsuz Özellikleri

No		Frekans	Yüzde (%)
1	Tekrar niteliğindedir	20	55,6
2	Sıkıcıdır	15	41,7
3	Birçoğu öğrenci seviyesinin üstündedir	10	27,8
4	Sayıları yapılamayacak kadar fazladır	9	25
5	Bir kısmı öğrenci seviyesinin altındadır	4	11,1
6	Gerçekçi değil, idealizedir	4	11,1
7	Birçoğunun uygulanması gereksizdir	3	8,3
8	Fazla malzeme gerektirmektedir	3	8,3
9	Farklı zekâ türlerine hitap etmemektedir	2	5,6
10	Amaçları tam olarak anlaşılamamaktadır	2	5,6
11	Konuları anlamaya yönelik değildir	2	5,6
12	Özenle hazırlanmamıştır	2	5,6
13	Bazıları gülünçtür	1	2,8

Öğretmenlerden 10 (%27,8)'ü etkinliklerin birçoğunu her öğrencinin yerine getiremeyeceği şekilde özel ilgi ve yetenek gerektirdiği için seviye üstü bulduklarını belirtmiştir. Bu öğretmenlerden 2 (%20)'sinin fen lisesi, 1 (%10)'ünün de Anadolu lisesinde görev yaptığı dikkat çekmektedir. Öğretmenlerden 9 (%25)'ü etkinliklerin sayısının fazla olduğunu, tamamının uygulanması hâlinde müfredatın bitirilemeyeceğini dile getirmiştir. Bu konuda Öğretmen 4 "*Kitaptaki etkinlikler fazla, yetişmesi mümkün değil. Eğer kitabı, birebir müfredatı takip edeyim dersiniz etkinliklere başladığımız zaman kitabın ilk 10 sayfasında 1. dönemde kalırsınız.*" demiştir. Öğretmenlerden 4 (%11,1)'ü etkinliklerin bazılarının oldukça basit ve seviye altı olduğunu dile getirirken 4 (%11,1)'ü etkinliklerin gerçekçi olmadığını dile getirmiştir. Bu konuda Öğretmen 16 "*Bazen buradaki etkinlikleri hazırlayanlar acaba hiç ders anlatmadılar mı diye düşünüyorum.*" demiştir. Öğretmenlerden 3 (%8,3)'ü ders kitaplarında uygulanması gereksiz olan pek çok etkinlik olduğunu, 3 (%8,3)'ü de etkinliklerin fazla malzeme gerektirdiğini belirtmiştir. Ayrıca, öğretmenlerden 2 (%5,6)'si etkinliklerin farklı zekâ türündeki ve seviyedeki öğrencilere hitap etmediğini dile getirmiş, bu öğretmenlerden 1 (%50)'i de farklı zekâ türündeki öğrencilere hitap etmeme gerekçesi olarak edebiyat eğitimi ile ilgili akademik çalışmaların yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Diğer taraftan öğretmenlerden 2 (%5,6)'si etkinliklerin amaçlarının tam olarak anlaşılamadığını, 2 (%5,6)'si etkinliklerin konuları kavratmaya yönelik olmadığını, kitaptaki etkinliklerle konuların anlaşılamayacağını dile getirmiştir. Bu konuda Öğretmen 21 "*Etkinlikler anlamaya, uygulamaya yönelik değil.*" demiştir. Öğretmenlerden 2 (%5,6)'si ders kitaplarındaki etkinliklerin özen gösterilmeden hazırlandığını ve 1 (%2,8)'i etkinliklerde gülünç isteklerin olduğunu dile getirmiştir.

Öğretmenlerin Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Uygulanabilirliğine Dair Görüşleri

Mülakata katılan öğretmenlere Türk edebiyatı ders kitaplarındaki etkinliklerin uygulanabilirlik düzeyinin ne olduğu sorulmuştur. Öğretmenlerin görüşleri Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Öğretmenlerin Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Uygulanabilirliklerine Dair Görüşleri

No		Frekans	Yüzde (%)
1	Tüm etkinlikler uygulanamaz	36	100
2	Şartlar elverişli olursa uygulanabilir	22	61,1
3	Öğrencilere ve şartlara göre uyarlanırsa uygulanabilir	9	25
4	Uygulanamaz	3	8,3

Tablo 5'te görüldüğü gibi öğretmenlerin ders kitaplarındaki etkinliklerin uygulanabilirliğine dair görüşleri genelde olumsuzdur. Buna göre; öğretmenlerin tamamı tüm etkinlikleri uygulamanın mümkün olmadığını belirtirken 22 (%61,1)'si etkinliklerin birçoğunun öğrenci, konu, zaman ve fiziki şartlar elverişli olduğunda uygulanabileceğini, 9 (%25)'u etkinliklerin öğretmenler tarafından öğrencilere ve şartlara göre uyarlandığında uygulanabileceğini, 3 (%8,3)'ü ise etkinlikleri çeşitli sebeplerden dolayı uygulanamaz bulduklarını dile getirmiştir. Öğretmen 12 bu hususta "Uygulanabilir olanlar var, uygulanması zor olanlar var. Uygulanması imkânsız demiyorum ama eksiklikleri olur tabii. Müfredatı yetiştiremezsiniz ya da her ders, sınıf düzeyinde değişiklik yapmanız gerekir." demiştir.

Öğretmenlerin Etkinliklerin Üniversite Sınavı ile Uyumlu Olma Durumuna Dair Görüşleri

Mülakata katılan öğretmenlere etkinlikle ders işleme yönteminin ve ders kitaplarındaki etkinliklerin üniversite sınavıyla örtüşüp örtüşmediği sorulmuştur. Buna göre, 36 öğretmenden 25 (%69,4)'i etkinliklerin ve etkinlikle ders işleme yönteminin üniversite sınavıyla örtüşmediğini belirtirken 8 (%22,2)'i kısmen örtüşüğünü, 3 (%8,3)'ü ise örtüşüğünü dile getirmektedir.

1.Etkinlikle Ders İşleme Yöntemi ve Etkinliklerin Üniversite Sınavıyla Örtüşmediğini İfade Eden Öğretmenlerin Görüşleri

Mülakata katılan 36 öğretmenden 25 (%69,4)'i etkinlikle ders işleme yönteminin ve ders kitabındaki etkinliklerin üniversite sınavıyla örtüşmediğini dile getirmiştir. Bu öğretmenlerden 12 (%48)'si etkinliklerin yorumlama, eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi sağladığını ancak öğrencilerin birebir soruları cevaplamalarına dolayısıyla üniversite sınavı kazanmalarına etkisi olmadığına işaret etmiş, üniversite sınavındaki soruların etkinlikle ders işleme yönteminin getirdiği yorumlama, çıkarımda bulunma, tartışma vs.den farklı olarak ezbere dayandığını ve edebiyat tarihi ağırlıklı

olduğunu bu nedenle etkinlikle ders işleme yönteminin ve etkinliklerin üniversite sınavıyla uyummadığını belirtmiştir. Bu konuda Öğretmen 11 *“Yorum gücünü, farklı bakış açılarını geliştirme noktasında düşünce kabiliyetlerine faydası var. Yoksa kitap herhangi bir bilgiyi sevdirmeye yönelik değil. Bilgi içerenler çok vasat. Bilgi anlamında örtüşmüyor.”* demiştir. Etkinliklerin üniversite sınavıyla örtüşmediğini ifade eden öğretmenlerden 6 (%24)’sı üniversite sınavının test tekniğine dayalı olduğunu, etkinliklerin ve etkinlikle ders işleme yönteminin ise test tekniğine hitap etmediğini dolayısıyla bir uyumsuzluk meydana geldiğini vurgulamıştır. Bu konuda Öğretmen 33 *“Yorumlama, düşünme vs. açısından evet, ancak teknik açıdan hayır çünkü üniversite sınavı test. Her ikisini öğrenciye kazandırmak içinse zaman yok.”* yorumunda bulunmuştur. Örtüşmediğini belirten öğretmenlerden 3 (%12)’ü örtüşmeme gerekçesi olarak sistemi uygulayan kurum ile üniversite sorularını hazırlayan kurumun farklı olmasını dile getirirken öğretmenlerden 2 (%8)’si Türk edebiyatı dersinin amacı ile üniversitenin amacının farklı olduğunu bu sebeple örtüşmediğini belirtmiştir. Örtüşmediğini belirten öğretmenlerden 2 (%8)’si ise örtüşmeme gerekçesi olarak etkinliklerin programda belirtilen kazanımları karşılamamasını ifade etmiştir.

2. Etkinlikle Ders İşleme Yönteminin ve Ders Kitabındaki Etkinliklerin Üniversite Sınavı ile Kısmen Örtüştüğünü İfade Eden Öğretmenlerin Görüşleri

Öğretmenlerden 7 (%19,4)’si etkinlikle ders işleme yöntemi ve etkinlikler ile üniversite sınavının kısmen örtüştüğünü belirtmiştir. Örneğin, Öğretmen 14 bu hususta *“Etkinliği ele alış biçiminiz doğru olmalı, onu dersin bir parçası olarak yaptığımızda sorun yok. Konuyu kavrama açısından faydası olacağı için üniversite sınavında da faydası olur. Sınavdaki soruların doğru ve çabuk cevaplanması için bir katkısı olur mu o ayrı bir şey. Fakat edebiyat dersinde yeteneklerimizi sınavın ölçtüğünü düşünmüyorum, büyük oranda bilgi ölçüyor belki biraz yorum.”* demiştir.

3. Etkinlikle Ders İşleme Yönteminin ve Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Üniversite Sınavıyla Örtüştüğünü İfade Eden Öğretmenlerin Görüşleri

Mülakata katılan 36 öğretmenden 3 (%8,3)’ü etkinlikle ders işleme yönteminin ve etkinliklerin üniversite sınavıyla örtüştüğünü, öğrencilerin bu şekilde üniversite sınavında başarılı olabileceğini dile getirmiştir. Bu konuda Öğretmen 29 *“Etkinlikleri yaparak yaşayarak öğrendikleri için daha iyi, daha akılda kalıcı olduğu için başarılı olacağını umuyoruz.”* demiştir. Bu öğretmenlerden 1 (%2,8)’i öğrencilerin öğretmen tarafından iyi yönlendirilmesi ve etkinliklerin içeriklerinin yine öğretmen tarafından verimli olacak şekilde doldurulmasıyla üniversite sınavında istenilen başarının kolaylıkla sağlanabileceğini vurgularken 1 (%2,8)’i de öğrencinin sistem adına çok önemli olduğunu öğrenci, üzerine düşen sorumluluğu yerine getirdiğinde üniversite sınavında başarı sağlanabileceğini ve ancak bu şekilde örtüşebileceğini dile getirmiştir.

Öğretmenlerin Etkinliklere Dayalı Öğrenme Ortamlarını Oluşturma Durumları

Mülakata katılan öğretmenlere ders kitaplarındaki etkinlikleri uygulayıp uygulamadıkları sorulmuştur. Öğretmenlerin cevapları aşağıda verilmiştir.

1. Öğretmenlerin Ders Kitaplarındaki Etkinlikleri Uygulama Düzeyleri

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu etkinlikleri uygu-

lamamaktadır. 36 öğretmenin tamamı özellikle 12. sınıfta öğrencilerin üniversite sınavına hazırlanmaları sebebiyle çok az veya hiç etkinlik yapmadıklarını belirtmiştir.

Tablo 6: Öğretmenlerin Etkinlikleri Uygulama Düzeyleri

No		Frekans	Yüzde (%)
1	12. sınıflarda çok az veya hiç etkinlik yapılmamaktadır	36	100
2	Grup etkinlikleri yapılamamaktadır	25	69,4
3	Ders eski sistemdeki gibi işlenmektedir	22	61,1
4	Etkinlikler şartlara göre yapılabilmektedir	19	52,8
5	9. sınıflarda etkinlikler genel olarak yapılamamaktadır	12	33,3
6	Etkinlikler genel olarak yapılmaktadır	9	25
7	Etkinlik yapılmamaktadır	9	25
8	Etkinlikler ödev olarak verilmekte, sınıfta uygulanmamaktadır	1	2,8
9	Etkinlikler edebiyatın alan dersi olduğu sınıflarda yapılmaktadır	1	2,8

Bu konuda Öğretmen 3“Öğrencilerimin üniversite imtihanı kaygısı var. Benim de onlar adına kaygım var. Benim de payım olsun istiyorum öğrencim üniversiteye girecekse. Sürekli test çalışması yapıyorum. Öyle çeşitli etkinliklere girmem o sınıfta. Eğitim ihtiyaca yönelik diyorsam etkinlikleri dayayamam çocuğa, kendim el in saf derim. Etkinlikler üniversite sınavının beklediği şekilde ezber sistemi değil. Doğru olan, güzel olan bu. Üniversite sınavı ezber nitelikte.” yorumunu yapmıştır. Öğretmenlerden 25 (%69,4)'i grup etkinliklerinin okulun altyapısı, öğrenci seviyesi ve ilgisi, teknik donanım vs. gibi şartların elverişli olmaması sebebiyle yapılamadığını dile getirmiştir. Öğretmenlerden 22 (%61,1)'si ders işleyiş şeklinin genel olarak eski sistemde olduğu gibi öğretmen merkezli olarak öğretmenin dersi anlatmasıyla devam ettiğini, 19 (%52,8)'u yalnızca öğrenci, konu, zaman ve fiziki şartlar elverişli olduğunda etkinlik yapabildiklerini ancak bunun çok mümkün olmadığını, zaman zaman etkinlik yapabildiklerini dolayısıyla ders işleyişini eski sistemde olduğu gibi devam ettirdiklerini belirtmiştir. Bu durumun fen lisesi, Anadolu lisesi, düz lise veya meslek liselerinde farklılık göstermemesi dikkat çekmektedir. Örneğin Anadolu meslek lisesinde görev yapan Öğretmen 22 “Yaptığımız, eskiyle yeninin karışımı gibi bir şey oluyor. Bazen onları konuşturuyoruz. Her derste yaptığımız söylenemez gerçekten. Ben soruları soruyorum, düşüncelerini sağlıyorum, bekliyorum ama cevap gelmeyince mecburen biz söylüyoruz. Öğrenci seviyesiyle alakalı görüyorum bunu. Soru sorduğumuzda sınıftan hep aynı kişi cevap veriyorsa veya hiç kimse el kaldırmıyorsa, karşı tarafta hiçbiri enstrüman çalmıyorsa siz istediğiniz kadar şeflik yapın, komut verin hiçbir anlamı olmuyor.” demiştir. Öğretmenlerden 12 (%33,3)'si etkinliklerin, konuların fazla olması ve ders saatinin az olması sebebiyle 9. sınıflarda genel

olarak yapılamadığını dile getirirken 9 (%25)'u öğrencilere ödev vermediğini ve etkinlik yapmadığını ifade etmiştir. Anadolu meslek lisesinde çalışan Öğretmen 23 diğer öğretmenlerden farklı olarak etkinlikleri verimli bulmadığı için uygulamadığını *"Verimli olduğuna çok inanmıyorum. Dersin bizim yaptığımız akışı var. Çok dışına çıkmaya gerek yok. Öğretmen tecrübe sahibidir. Sınıfına göre nasıl davranması gerektiğini bilir. Zaten kim diyebilir ki ben o kitaptaki etkinliklerin hepsini yapıyorum. Yapılamıyor o etkinlikler. Normal ders içerisinde onlara bir şekilde değinmiş oluyorsun, çoğu etkinliğe gerek yok."* ifadeleriyle dile getirmiştir.

Öğretmenlerden 1 (%2,8)'i etkinliklerin birçoğunu öğrencilerin derse hazır olmaları için ev ödevi olarak verdiğini ancak müfredatı yetiştirememesi endişesi ile zaman kaybı olmaması için uygulama yaptırmadığını dile getirirken öğretmenlerden 1 (%2,8)'i de etkinlikleri edebiyatın alan dersi olduğu sınıflarda yaptığını ifade etmiştir. Bununla birlikte 5 (%55,6)'ı yeni sistem konusunda uzun süre ve yeterli derecede eğitim alan ve 1 (%11,1)'i ilköğretimden liseye yeni geçmiş olmak üzere toplam 9 (%25)'u ise dersleri etkinlikler yaparak işlediklerini ve öğrencilerin bu durumdan oldukça memnun olduğunu dile getirmiştir. Bu konuda Öğretmen 16 *"Uyguluyoruz zaten. Öğrenciler de çok olumlu yaklaşıyor. Çok eğleniyorlar bence ve iyi anladıklarını da düşünüyorum. Derse ilgiyi koruyabiliyoruz ve bunu etkinliklere borçlu olduğumuzu düşünüyorum. Heyecanlanıyorlar, şimdi ne yapacak acaba, başımıza ne gelecek. Öyle olunca derse ilgilerini artırıyor etkinlikler. Burada öğretmenin tavrı çok etkili."* demiştir.

Öğretmenlerin Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Uygulanmasını Engelleyen Sebeplere Dair Görüşleri

Mülakata katılan öğretmenlere etkinliklerin uygulanmasını engelleyen sebeplerin neler olduğu sorulmuştur. Öğretmenlerin cevapları; "Ders Kitapları ve Kitaplardaki Etkinliklerin Özelliklerinden Kaynaklanan Sebepler", "Öğrencilerden Kaynaklanan Sebepler", "Öğretmenlerden Kaynaklanan Sebepler", "Okulların Altyapısından Kaynaklanan Sebepler" ve "Eğitim Sisteminden Kaynaklanan Sebepler" başlıkları altında gruplandırılarak açıklanmıştır.

1. Ders Kitapları ve Kitaplardaki Etkinliklerin Özelliklerinden Kaynaklanan Sebepler

Tablo 7: Öğretmenlerin Ders Kitapları ve Kitaplardaki Etkinliklerin Özelliklerinden Kaynaklanan Sebeplere Dair Görüşleri

No		Frekans	Yüzde (%)
1	Etkinliklerin birçoğunun tür, üslup ve içerik olarak yetersiz olması	31	86,1
2	Etkinliklerin konuların anlaşılması açısından yetersiz olması	22	61,1
3	Etkinlikle ders işlemenin her okul türüne uygun olmaması	17	47,2
4	Etkinliklerin İnternet yoluyla hazırlanması sebebiyle verimli olmaması	12	33,3
5	Ders kitaplarının dilinin ağır olması	1	2,7

Tablo 7’de görüldüğü gibi mülakata katılan öğretmenlerin tamamına yakını kitaptaki etkinlikleri, yarısına yakını da ders kitabını beğenmemekte ve etkinliklerin uygulanmasını engelleyen sebepler olarak belirtmektedir. Buna göre, 36 öğretmenden 31 (%86,1)’i ders kitaplarındaki etkinliklerin birçoğunun üslup ve içerik olarak yetersiz olduğunu dolayısıyla etkinliklerin bu özellikleri itibarıyla öğrencilerin ve kendilerinin etkinlik yapmakta hem zorlandıklarını hem de isteksiz olduklarını ifade etmiştir. Bu konuda Öğretmen 3 “Kitaptaki etkinlikleri beğenmiyorum, yetersiz buluyorum. Kimi yerde çok fazla sıçramayla çok üst düzey bir şeyler bekliyor, kimi yerde sürekli tekrara düşmüş. Ses, kayıt, CD, görsel vs. özellikle bunları önemsemiş ama yetersiz ve açıkçası sürekli kendini tekrarlayan bir noktada sıkıcı.” demiştir.

Öğretmenlerden 22 (%61,1)’si edebiyat konularından bazılarının etkinlikle anlatmaya ve anlaşılmaya müsait olmadığını ve öğrencilerin bu şekilde konuları anlayamadığını ifade ederek etkinliklerin ve etkinlikle ders işlemenin konuların öğrenilmesi açısından yetersiz olduğunu dile getirirken 17 (%47,2)’si etkinliklerin uygulanamama sebebi olarak etkinlikle ders işleme yönteminin okulun ve öğrencilerin özellikleri açısından her okul türüne uygun olmadığını ifade etmiştir. Öğretmenlerden 12 (%33,3)’si de etkinliklerin İnternet yoluyla çok fazla inceleme, araştırma ve muhakeme yapma, çıkarımda bulunma gibi üzerinde düşünülmeden kolayca hazırlanmaya müsait olduğunu bu sebeple öğrencilerin de etkinlikleri okumadan ve özümsemeden hazırladıklarını dolayısıyla verimli olmadığını bu durumun öğretmenleri özellikle ders dışı etkinlik yapmamaya sevk ettiğini belirtmiştir. Ayrıca bu öğretmenler, ders dışı etkinliklerin yapılamayışının ders içindeki etkinliklerin uygulanmasını da olumsuz yönde etkilediğini dile getirmiştir. Bu konuda Öğretmen 8 “Etkinlik verdiğimiz zaman çözümlenmesini istiyoruz zaten ama İnternette araştırıp geliyorlar. Buna kendileri bir şey katmıyorlar. Sonuçta ham bilgiyi alıp işlemeden getiriyorlar ve bu bir etkinlik araştırması olmamış oluyor, amaca yönelik olmuyor.” demiştir.

Öğretmenlerden 1 (%2,8)’i ise ders kitaplarının dilinin ağır olması sebebiyle etkinliklerin öğrenciler tarafından anlaşılmasını etkinliklerin uygulanmasını engelleyen sebeplerden biri olarak belirtmiştir.

2. Öğrencilerden Kaynaklanan Sebepler

Tablo 8: Öğrencilerden Kaynaklanan Sebepler

No		Frekans	Yüzde (%)
1	Öğrenci seviyesinin düşük olması	31	86,1
2	Öğrencilerin ilgisiz ve isteksiz olması	20	55,6
3	Öğrencilerin derse hazırlanarak gelmemesi	16	44,4
4	Öğrencilerin alışkanlıkları	11	30,6
5	Farklı alan öğrencilerinin Türk edebiyatı dersini ihtiyaç olarak görmemesi	7	19,4
6	Öğrencilerin amaçsız olması	7	19,4
7	Öğrencilerin imkânlarının kısıtlı olması	6	16,7
8	Öğrencilerin ders yoğunluğunun fazla olması	5	13,9
9	Öğrencilerin etkinlikle ders işlemeyi basit öğrenme şekli olarak görmesi	1	2,8

Tablo 8’de görüldüğü gibi öğretmenlerin tamamına yakını etkinliklerin uygulanamama sebeplerinden birinin öğrenci seviyesi ve tutumları olduğunu belirtmektedir. Buna göre, öğretmenlerden 31 (%86,1)’i etkinlikle ders işleme yönteminin her seviyedeki öğrenciye uygun olmadığını, etkinliklerin en iyi öğrenci ile gerektiği gibi uygulanabileceğini ancak mevcut öğrenci başarı seviyesinin düşük olduğunu ve etkinlikleri gerçekleştirmeye müsait olmadığını dile getirmiştir. Bu konuda tüm lise türlerinde görev yapan öğretmenlerinin aynı yorumu yapması dikkat çekmektedir. Diğer taraftan bu öğretmenlerden 4 (%12,9)’ü başarı seviyesi ile birlikte çekingenlik, utangaçlık ve öz güven eksikliği gibi bireysel özelliklere sahip öğrencilerin bu sistemde pek başarılı olamayacağını belirterek etkinlikle ders işleme yönteminin bu tür öğrencilerin de seviyesine uygun olmadığını vurgulamıştır. Örneğin, fen lisesinde görev yapan Öğretmen 12 *“Hem bilgilenmiş olarak gelecek, hem anlatımı yapacak ama bunu yapacak öğrenci sayısı az. Belirli yapıya ulaşmış öğrenciyi her zaman bulamazsınız. Öğrencinin yapısıyla kişiliğiyle alakalı durumlar söz konusu. Her öğrenci çıkıp orda belli bir şeyleri anlatmaz, konuşmaz. Çekinen öğrenciler var.”* demiştir. Öğretmenlerden 20 (%55,6)’si öğrencilerin etkinlik yapma konusunda ilgisiz ve isteksiz olduğunu belirtmiştir. Öğretmen 2 bu konuda *“Etkinliğin uygulanabilirliği, çocuğun çalışması ve algılama seviyesiyle alakalı. Mantık olarak ağır bir kitap ama etkinlikler zor değil, çocuk isteksiz. ‘Hocam beni bırak, buraya zorla geldim, ehliyet alacağım.’ diyor. Hep kitap hep öğrenci hep komisyon problemlidir değil. Karşıdaki varlık ne? Bize öğretmenler etkinlik mi yaptırdılar, istek vardı. Adam yapmıyor. İstek yok ki.”* demiştir.

Öğretmenlerden 16 (%44,4)’sı sistemin en önemli ögesi ve etkinliklerin uygulayıcısı olan öğrencilerin derse hazırlanarak gelmediğini, bu nedenle öğretmenlerin eski sistemde olduğu gibi sunuş yoluyla ders anlatmak zorunda kaldığını dolayısıyla kitaptaki etkinliklerin bir anlamının kalmadığını ifade etmiştir. Öğretmenlerden 11 (%30,6)’i öğrencilerin alışkanlıklarından tam olarak uzaklaşmadıklarını, hazır bilgiye alıştıklarını, araştırarak, düşünerek, yorumlayarak öğrenmeyi yorucu buldukları için etkinlikleri yapmak istemediklerini dile getirmiştir. Öğretmenlerden 7 (%19,4)’si de farklı alanlardaki öğrencilerin Türk edebiyatı dersinin kendi alanları olmaması ve üniversite sınavında Türk edebiyatı konularının büyük çoğunluğundan sorumlu olmamaları sebebiyle bu dersi ihtiyaç olarak görmediğini ve önemsemediğini ifade etmiştir. Örneğin, Öğretmen 18 düşüncelerini *“Fen sınıflarına edebiyat etkinliğini yaptırmam çok zor. Üniversite odaklı olduğumuz için çocuk onu hiçbir şekilde cevaplamayacak. Cevaplamayacak olduğu bir dersin etkinliğini yapmanın zaman kaybı olacağını düşünüyor. Mantıklı düşündüğün zaman da biz hep üniversiteye odaklanmadık mı? Okulların başarısı, üniversiteye ne kadar öğrenci gönderdiğindir, edebiyat kazanımlarını ne kadar verdiğim değildir. TM’lerde çok olmuyor ama ödev yapmıyorlar çünkü ona ayıracağı vakti test çözmeye ayırıyor.”* şeklinde dile getirmiştir.

Öğretmenlerden 7 (%19,4)’si öğrencilerin amaçsız olduğunu; okulun, Türk edebiyatı dersinin ve buna bağlı olarak etkinliklerin onlar için bir anlam ifade etmediğini bu durumun etkinliklerin uygulanmasını imkânsız hâle getirdiğini belirtmiştir. Öğretmenlerden 6 (%16,7)’sı bazı öğrencilerin bilgiye ulaşma kaynağı olarak görülen bilgisayar veya kitap almakta zorlandıklarını dile getirerek öğrencilerin etkinlikleri hazırlamak için imkânlarının kısıtlı olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerden 5 (%13,9)’i ise öğrencilerin ders yoğunluğundan dolayı etkinliklere ayıracak vaktinin olmadığını ifade ederken bu öğretmenlerden 2 (%40)’si özellikle bazı etkinliklerde

öğrencilerin istenenleri tam olarak yerine getirebilmesi için fazla zamana ihtiyaç duyulduğunu bu sefer de diğer derslerin gereklerini yerine getiremediklerine işaret etmiştir. Bu konuda Anadolu lisesinde görev yapan Öğretmen 15 “*Ders kitapları etkinlik üzerine olduğu için bilgi yok. Peki, çocuk altyapısı olmadan hangi bilgiyi gruplaşma yöntemiyle elde edecek? İş okul dışına düşüyor, çocuk okul dışında araştırma yapacak, bunu sınıfta harmanlayacak. Hangi derste yapacak peki bunu? Her hocanın ona bu kadar dersi yüklediğini düşün. Ders dışında ona zaten vakti yok, gereksiz de bence.*” demiştir.

3. Öğretmenlerden Kaynaklanan Sebepler

Tablo 9: Öğretmenlerden Kaynaklanan Sebepler

No		Frekans	Yüzde (%)
1	Öğretmenlerin sisteme hazır olmaması	12	33,3
2	Öğretmenlerin öğrencileri sisteme adapte edememesi	7	19,4
3	Öğretmenlerin alışkanlıkları	6	16,7
4	Öğretmenlerin sistemi benimsememesi	4	11,1
5	Öğretmenlerin vakit bulamaması	2	5,6
6	Öğretmenlerin ön yargılı olması	1	2,8

Tablo 9’da görüldüğü gibi öğretmenlerin bir kısmı öğretmen yetersizliği ve tutumlarını etkinliklerin uygulanmasını engelleyen sebepler olarak belirtmiştir. Buna göre, öğretmenlerden 12 (%33,3)’si öğretmenlerin öğrenciyi merkeze alma ve etkinlikleri uygulama konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıklarını, kendilerine bu konuda çok yardımcı olunmadığını, etkinlikleri nasıl uygulayacaklarını tam olarak bilmediklerini dolayısıyla yeni sisteme hazır olmadıklarını dile getirmiştir. Öğretmenlerden 7 (%19,4)’si öğretmenlerin öğrencileri sisteme adapte edemediğini ifade etmiş, 6 (%16,7)’si öğretmenlerin alışkanlıklarından vazgeçemediğini, dersin kendileri tarafından sunuş yöntemiyle anlatmadıkça anlaşılmayacağını ve etkinlikle ders işlemenin zaman kaybı olacağını düşündüklerini dile getirmiştir. Öğretmenlerin 4 (%11,1)’ü öğretmenlerin sistemi henüz benimsemediğini belirtirken bu öğretmenlerden 1 (%25)’i sistemi benimsemeyen öğretmenlerin genelde kıdem yılı fazla olanlar olduğunu, 1 (%25)’i de öğretmenlerin sistemi benimsememesinin öğrencilerin sisteme adapte olmasına engel olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca, öğretmenlerden 2 (%5,6)’si öğretmenlerin etkinlikleri planlamaya ve uygulamaya vaktinin olmadığını dile getirirken öğretmenlerden 1 (%2,8)’i de öğretmenlerin öğrencileri yetenezsiz ve ilgisiz bireyler olarak gördüğünü öğrencilerle bu şekilde ders işlenemeyeceğini düşündüklerini ifade etmiştir.

4. Okulların Altyapısından Kaynaklanan Sebepler

Tablo 10: Okulların Altyapısından Kaynaklanan Sebepler

No		Frekans	Yüzde (%)
1	Sınıf mevcutlarının kalabalık olması	21	58,3
2	Fiziki şartların yetersiz olması	15	41,7
3	Teknolojik donanımın yetersiz olması	14	38,9

Tablo 10'da görüldüğü gibi öğretmenlerin birçoğu altyapı eksikliğini etkinliklerin uygulanmasını engelleyen sebep olarak belirtmiştir. Buna göre, öğretmenlerden 21 (%58,3)'i sınıf mevcutlarının çok kalabalık olduğunu dolayısıyla her öğrenciyi etkinliklere katamadıklarını, ayrıca etkinlikleri uygulamaya kalkıştıklarında mevcudun kalabalık olmasından dolayı kargaşa çıktığını ifade etmiştir. Bu konuda Öğretmen 16 "Eğer devamlı konuşan, proje sunan bir öğrenci olacaksa ben bunu 15 kişilik sınıflarda rahat yapıyorum ama lise 1'de otuz kişiye çıkınca iş grup çalışması değil grup çatışması oluyor. Ne kadar iyi izah etsem de gürlütlü oluyor ve hiç sağlıklı etkinlik yapamıyorum. Yetişmiyor." yorumunu yapmıştır. Öğretmenlerden 15 (%41,7)'i mevcut fiziki şartların etkinliklerin uygulanması için yetersiz olduğunu dile getirirken 14 (%38,9)'ü etkinliklerin uygulanması için gerekli olan bilgisayar, projeksiyon vs. gibi teknik donanımın yetersiz olduğunu vurgulamıştır. Örneğin, Öğretmen 1 "Şu anda sınıflarda ders kitaplarından, sıralardan başka hiçbir şey yok. Ders kitapları da etkinlik üzerine olduğu için bilgi yok. Peki, çocuk altyapısı olmadan hangi bilgiyi gruplaşma yöntemiyle elde edecek? Sınıf müsait değil. Peki, materyal gerekli, kaynak var mı orada nereden araştırarak onu, yok. İnternet var mı yok, hiçbir şey yok." demiştir.

5. Eğitim Sisteminden Kaynaklanan Sebepler

Tablo 11: Eğitim Sisteminden Kaynaklanan Sebepler

No		Frekans	Yüzde (%)
1	Türk edebiyatı ders saatinin yetersiz olması	29	80,6
2	Üniversite sınavı	21	58,3
3	Dershane sisteminin farklılığı	10	27,8
4	Okul idaresinin tutumu	2	5,6
5	Millî Eğitimin tutumu	2	5,6
6	Seminerlerin yetersiz olması	1	2,8

Tablo 11'de görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu eğitim sisteminden kaynaklanan durumları etkinliklerin uygulanmasını engelleyen sebeplerden biri olarak ifade etmiştir. Buna göre, öğretmenlerden 29 (%80,6)'u etkinlikleri uygulamak için Türk edebiyatı dersine ayrılan zamanın yetersiz olduğunu belirtmiştir. Bu öğretmenlerden 7 (%24,1)'si özellikle her okul türünde veya şubelerinde (meslek liseleri, fen şubeleri vb.) Türk edebiyatı dersine ayrılan zamanın etkinliklerin uygulan-

masına imkân vermediğine dikkat çekmiştir. Öğretmenlerden 21 (%58,3)'i öğrencilerin üniversite sınavına hazırlandığını ve bu sınavın yeni öğretim programının öngördüğü sistemle tam olarak uyuşmadığını, bu sebeple öğrencilerin de etkinliklerle oyalandıklarını düşündüklerini vurgulamıştır, 10 (%27,8)'u dershanelerde sunuş ve ezber yoluyla eğitim yaptırıldığını, dershanelerin müfredat açısından okuldan daha ileride olması sebebiyle öğrencilere aynı konuları okulda etkinlikler anlatmanın bir anlamının kalmadığını dolayısıyla bu durumun etkinliklerin uygulanmasını zorlaştırdığını belirtmiştir. Öğretmen 19 bu konuda *“Çocuk 9. sınıftan itibaren dershaneye gidiyor. Dershanede ayrı, okulda ayrı bir sistem, bocalıyor. Orada daha çok öğretmen bilgi veriyor. Testler yoluyla öğrenmeye çalışıyor, okulda ise etkinlikler vasıtasıyla. Bu 12. sınıfta daha da sivilere ortaya çıkıyor.”* demiştir. Ayrıca öğretmenlerden 2 (%5,6)'si okul idaresinin yeniliklere çok açık olmadığını bu anlamda etkinliklerin uygulanması esnasında sıkıntılar yaşandığını vurgulamıştır. Öğretmenlerden 2 (%5,6)'si Millî Eğitimin okulları üniversite sınavlarındaki başarıya göre değerlendirdiğini bu durumun öğretmenleri etkinlik odaklı yeni sistemi uygulamaktan ziyade üniversite sınavı odaklı bir test ve ezber eğitimine yönelttiğini ifade etmiştir. Öğretmenlerden 1 (%2,8)'i etkinliklere ilişkin seminerlerden tüm öğretmenlerin faydalanmadığını dolayısıyla bu konuda eksik kaldıklarını dile getirirken 1 (%2,8)'i de öğrencilerin etkinlikle ders işleme yöntemini basit bir öğrenme şekli olarak gördüklerini belirtmiştir.

Sonuçlar

Türk edebiyatı ders kitaplarındaki etkinliklerin uygulanmasıyla ilgili öğretmen görüşlerine dayalı olarak yapılan bu çalışmanın başlıca sonuçları şunlardır:

1. Öğretmenlerin Türk edebiyatı ders kitaplarıyla ilgili görüşleri genelde olumlu değildir. Öğretmenlerin yarısı, kitapları genel anlamda yeterli bulmazken bir kısmı ders kitaplarını okulların özelliklerine ve öğrencilerin eğitim gördükleri alanlara hitap etmediği düşüncesiyle her okul türüne uygun bulmamaktadır. Öğretmenlerin bir kısmı ise kitaptaki metinleri beğenmemektedir. Ders kitaplarıyla ilgili sonuçlar Demir (2010)'in yaptığı çalışma ile örtüşmektedir. Bu çalışmalarda da Türk edebiyatı ders kitaplarıyla ilgili görüşlerin genelde olumsuz olduğu tespit edilmiştir.

2. Öğretmenlerin tamamına yakını etkinlik kavramını doğru tanımlamıştır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitaplarındaki etkinliklerin araştırmaya yönelik olduğunu bir kısmı ise derse hazırlıklı olmayı sağlamaya yönelik olduğunu düşünmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin ders kitaplarındaki etkinliklere yönelik görüşleri genel olarak olumsuzdur. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu etkinlikleri tekrara düşmesi sebebiyle beğenmemekte, bir kısmı ise sıkıcı bulmaktadır. Diğer taraftan öğretmenlerin tamamı, etkinlik sayısının çok fazla olması sebebiyle hepsinin uygulanamayacağını, büyük çoğunluğu ise etkinliklerin ancak zaman yeterli olduğunda ve şartlar elverişli olduğunda uygulanabileceğini düşünmektedir. Öğretmenlerin bir kısmı ise etkinliklerin öğrencilere ve sınıfın şartlarına uyarlandığı sürece uygulanabileceğini belirtmektedir. Öğretmenlerden birkaçı ise etkinlikleri uygulanabilir bulmamaktadır. Güven (2010)'in yaptığı çalışmada ders kitaplarındaki etkinliklerin tekrar niteliğinde olduğu görülmüştür. Diğer taraftan Alkan (2011) ve Bozyiğit (2007)'in fen ve teknoloji dersine yönelik yaptıkları çalışmalarda da etkinliklerin sayısının gereğinden fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

3. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu etkinlikle ders işleme yöntemi ve ders kitaplarındaki etkinliklerin üniversite sınavı ile örtüşmediğini düşünmektedir. Öğretmenlerin bir kısmına göre ise üniversite sınavı yavaş yavaş yeni öğretim programına paralel olarak hazırlanmaya başlamıştır. Karal (2010)'ın yaptığı çalışmada fizik öğretmenlerinin de üniversite sınavının yeni programla bağdaşmadığını düşündükleri tespit edilmiştir. Bu sonuç, araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

4. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu etkinlikleri genel olarak uygulamamakta ve ders işleyişini eski sistemde olduğu gibi devam ettirmektedir. Öğretmenler zaman zaman derslerde etkinliklere yer vermektedir. Bu durum fen lisesi, Anadolu lisesi, düz lise ve meslek liselerinde farklılık göstermemektedir. Öğretmenlerin tamamı üniversite sınavı sebebiyle özellikle 12. Sınıfta, öğretmenlerin bir kısmı ise konuların fazla, zamanın az olması sebebiyle özellikle 9. sınıfta etkinlik yapmamaktadır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu okulun fiziki şartları ve öğrencilerin olumsuz davranışları sebebiyle grup etkinliklerini yapmamaktadır. Öğretmenlerin bir kısmı da dersi etkinlikleri uygulayarak işlemektedir. Etkinlikleri uygulayan öğretmenlerin çoğunluğunun yeni öğretim programı ve öğrenci merkezli eğitim hakkında uzun süreli eğitim alan öğretmenler olduğu dikkat çekmektedir.

5. Öğretmenler etkinliklerin uygulanmasını engelleyen sebepler olarak ders kitapları ve ders kitaplarındaki etkinliklerin özelliklerinden kaynaklanan eksiklikleri, öğrenci ve öğretmen yeterlikleri ile tutumlarını, okulların altyapısını ve eğitim sisteminden kaynaklanan aksaklıkları dile getirmişlerdir. Buna göre;

- Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitaplarındaki etkinliklerin birçoğunu içerik ve üslup olarak beğenmemektedir ve etkinliklerin yeterli olmamasının, sıkıcı ve tekrar niteliğinde olmasının etkinliklerin uygulanmasını zorlaştırdığını düşünmektedir. Öğretmenlere göre ders kitaplarındaki etkinlikler konuların anlaşılması ve öğretilmesi için tek başına yeterli değildir. Ayrıca, öğretmenlerden bir kısmı etkinlikleri öğrencileri araştırmaya veya çıkarımda bulunmaya sevk etmekten uzak, İnternette hazır olarak bulabileceği türden hazırlandığı için verimli bulmamaktadır. Güven (2010) ve Demir (2010)'ın yaptığı çalışmalarda etkinliklerle ilgili görüşlerin olumsuz olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

- Öğretmenlerin tamamına yakını etkinliklerin yalnızca başarılı öğrencilerle uygulanabileceğini ancak mevcut öğrenci seviyesinin buna uygun olmadığını düşünmektedir. Bu konuda, başarılı öğrencilerin bulunduğu fen lisesi ve Anadolu lisesinde görev yapan öğretmenler, düz lise ve meslek lisesi öğretmenlerinden farklı düşünmemektedir. Ayrıca, Öğretmenlerin bir kısmı öğrencinin merkezde ve aktif olduğu etkinlikle ders işleme yöntemini, öğrenci seviyelerinin, alışkanlıklarının ve başarı düzeylerinin farklı olması sebebiyle her okul türüne uygun bulmamaktadır.

- Öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğrencileri derse ve etkinliklere karşı ilgisiz ve isteksiz bulmaktadır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu da öğrencileri altyapı olarak yeni sisteme hazır bulmamaktadır.

- Öğretmenlerin bir kısmı etkinliklerin uygulayıcısı olan öğrencilerin derse hazırlanarak gelmemesinin etkinliklerin uygulanmasında engel oluşturduğunu, öğrencilerin hazır bilgiye alıştıklarını ve henüz alışkanlıklarından vazgeçemediklerini düşünmektedir. Öğretmenlerin bir kısmına göre ise farklı alan öğrencileri üniver-

site sınavında sorumlu olmadıkları için Türk edebiyatı dersini ihtiyaç olarak görmekte ve etkinlikleri uygulamak istememektedir.

- Öğretmenlerden bir kısmı öğretmenlerin öğrenciyi merkeze alma ve etkinlikleri uygulama konusunda yeterince bilgi sahibi olmadığını ve öğrencileri de sisteme adapte edemediğini düşünmekte ayrıca alışkanlıklarını etkinliklerin uygulanmasının önündeki engeller olarak görmektedir.

- Öğretmenlerin çoğunluğu sınıf mevcutlarının, bir kısmı ise fiziki şartların ve teknik donanımın yetersiz olmasını etkinliklerin uygulanması için engel teşkil ettiğini düşünmektedir. Bektaş (2009)'ın Türkçe öğretmenleri, Alkan (2011) ve Bozyiğit (2007)'in fen ve teknoloji öğretmenleri ve Açıl (2011)'in sınıf öğretmenleri ve matematik öğretmenleriyle yaptıkları çalışmalarda da okul mevcut şartlarının etkinliklerin uygulanmasını olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Bu sonuçlar, araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

- Öğretmenlerin tamamına yakını edebiyat dersine ayrılan zamanı yetersiz bulmaktadır. Bu sonuç; Yıldırım (2005)'in Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı öğretmenleriyle yaptığı çalışma ile Kütükçü (2010), Alkan (2011) ve Bozyiğit (2007)'in fen ve teknoloji öğretmenleriyle ve Güneş (2010)'in matematik öğretmenleriyle yaptığı çalışma ile örtüşmektedir. Bu çalışmalarda da belirtilen derslerin saatlerinin etkinliklerin uygulanması için yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

- Öğretmenlerin çoğunluğu üniversite sınav sisteminin yeni programın öngördüğü doğrultuda olmadığını düşünmektedir. Öğretmenlerin bir kısmı ise ders-hanelerde okullardakinden farklı bir sistem uygulandığını ve bu durumun etkinliklerin uygulanmasını zorlaştırdığını düşünmektedir.

Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur.

1. Ders kitapları günümüzde hâlâ en önemli ders materyali olma özelliğini koruduğundan özenle hazırlanması gerekmektedir. Buradan hareketle Türk edebiyatı ders kitaplarında yer alan metinler ders süresini aşmayacak uzunlukta, dersin ihtiyaçlarını karşılayacak ve öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde seçilmeli, kitaplar üslup ve görsellik açısından iyileştirilmelidir. Bunun için öğretmenler ve alan uzmanlarının görüşlerine başvurulması önemlidir.

2. Türk edebiyatı dersinden farklı okul türlerinde ve farklı alanlarda eğitim gören öğrenciler merkezî sınavlarda farklı derecelerde sorumlu olduğundan Türk edebiyatı ders kitapları okullara veya alanlara göre farklılık göstermelidir.

3. Türk edebiyatı ders kitaplarındaki etkinliklerin içerik ve üslup olarak yetersiz olması, sayılarının fazla olması ve birbirlerinin tekrarı niteliğinde olması sebepleriyle genel olarak öğretmenler tarafından beğenilmediği ve öğretmen ile öğrencilerde uygulama isteği uyandırmadığı araştırmanın sonuçlarından hareketle bilinmektedir. Bu sebeple ders kitaplarındaki etkinlikler ihtiyaca yönelik olarak yeniden düzenlenmeli, bu esnada etkinliklerin; okulların mevcut şartları, araç-gereçlerin ulaşılabilirli-

◆ **Özlem Kuduban / Semih Aktekin**

ği, öğrenci seviyeleri, öğrencilerin ilgi ve istekleri ile konu ve ders saati süresine uygun olmasına özen gösterilmelidir. Ayrıca etkinliklerin uygulanma düzeyini artırmak adına kitaplardaki etkinliklerin sayısı azaltılmalı, nitelikleri artırılmalıdır.

4. Önerilen etkinliklerin uygulayıcısı öğrencidir. Bu sebeple ilköğretim yıllarından başlamak üzere öğrencilerin araştırmayı, yorumlamayı, tartışmayı ve bilgiye kendi kendilerine ulaşmayı alışkanlık hâline getirmeleri sağlanmalıdır.

5. Etkinliklerin uygulanmasında rehber olan öğretmenler kendilerini yenilemeli, etkinlikleri gerektiği gibi uygulama konusunda istekli ve kararlı olmalıdır.

6. Uygulanması önerilen etkinlikler her öğrenciyi aktif kılma esası üzerinedir. Bu sebeple sınıf mevcutları öğrencinin etkin olmasına fırsat verecek nitelikte azaltılmalıdır.

7. Etkinliklerin verimli bir şekilde uygulanabilmesi için okulların fiziki şartları iyileştirilmeli, gerekli teknik donanım kurulmalıdır. Özellikle grup etkinlikleri başta olmak üzere tüm etkinliklerin gerektiği gibi uygulanabilmesi için istenilen oturma düzeninin sağlanabileceği edebiyat sınıfları oluşturulmalıdır.

8. Önerilen etkinliklerin gerektiği gibi uygulanabilmesi için Türk edebiyatına ayrılan ders saati süresi artırılmalıdır.

9. Yeni öğretim programı tam anlamıyla işlerlik kazanıncaya kadar öğretmenlere uygulamada yardımcı olması amacıyla etkinlik örneklerinin ve etkinliklerin ne şekilde uygulanacağı konusunda açıklamaların yer aldığı örnek etkinlik kitabı hazırlanmalıdır.

10. Etkinliklerin programda belirtilen şekilde uygulanabilmesi ve istenilen verimin elde edilebilmesi için öncelikle üniversite sınavının yeni öğretim programları doğrultusunda değiştirilmesi, ezberciliğe yer vermeyecek nitelikte hazırlanması gerekmektedir.

Kaynakça

- AÇIL, Elif (2011). **İlköğretim Öğretmenlerinin Etkinlik Algısı ve Uygulanışına İlişkin Görüşleri**, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep.
- AKTAŞ, Özlem (2008). **Türkiye’de Genel Liselerde 1950-1960 Yılları Arasında Okutulan İngilizce Ders Kitaplarının Pedagojik Açından Değerlendirilmesi**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri.
- ALKAN, Elif Ebru (2011). **İlköğretim 2. Kademe Fen ve Teknoloji Öğretim Programında Yer Alan Deneysel Etkinliklerin Yapılma Düzeylerinin Tespiti**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Van.
- ARSLAN, Akif ve diğerleri (2010). **“Türkçe Dersinde Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımının Uygulanmasına İlişkin Yönetici Görüşleri”**, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 14 (1), ss.85-100.

- BEKTAŞ, Dinçer (2009). **İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programının ve Uygulamalarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Ordu İli Örneği)**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trabzon.
- BOY, Meltem (2006). **5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Öğrenme ve Öğretme Kuramları Açısından Değerlendirilmesi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- BOZYİĞİT, Fatih (2007). **İlköğretim 4. ve 5. Sınıflar Fen ve Teknoloji Dersi Etkinliklerinin Uygulanabilirliği Üzerine Öğretmen ve İdareci Görüşleri (Kütahya Örneği)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ÇEPNİ, Salih (2010). **Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş**, Trabzon.
- DEMİR, Celal (2006). **"Türkçe/Edebiyat Eğitimi ve Kişisel Kelime Serveti"**, **Millî Eğitim, Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, Edebiyat Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı**, Sayı: 169 Yıl: 34, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara. (29.06.2010).
- DEMİR, Cihan Cevher (2010). **Türk Edebiyatı Ders Kitaplarının Programa Uygunluğunun Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi**, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir.
- DEMİRAL, Hilmi (2006). **"Türk Dili ve Edebiyatı Eğitim Programlarına Yönelik Varlık Dergisinde Çıkan Yazılar (1933-1960)"**, **Millî Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi Edebiyat Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Sayı: 169 Yıl: 34 Ankara, (10.11.2010).
- DEMİREL, Özcan ve KIROĞLU, Kasım (2006), **"Eğitim ve Ders Kitapları"**, Özcan Demirel ve Kasım Kiroğlu (Ed.), **Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi**, 2. Baskı içinde (1-11), Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- ERGİNER, Ergin (2006). **Öğretimi Planlama Uygulama ve Değerlendirme Etkinlik Öğretimi Temelli Yaklaşım**, 3. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- GÜNEŞ, Gamze (2010). **İlköğretim İkinci Kademe Matematik Öğretiminde Oyun ve Etkinliklerin Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri (Kars İli Örneği)**, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kars.
- GÜVEN, Caner (2010). **On Birinci Sınıf Türk Edebiyatı Ders Kitabı Hakkında Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Zonguldak İli Örneği**, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Zonguldak.
- GÜVEN, Zeliha Zühal (2007). **Öğrenme Stillerine Dayalı Etkinliklerin Öğrencilerin Dinleme Becerisi Erişileri, İngilizce Dersine Yönelik Tutumları ve Öğrenilenlerin Kalıcılığına Etkisi**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya.
- İZMİRLİGİL, Gül Nihal (2008). **İlköğretim Matematik Ders ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Yapısalcı Yaklaşım Açısından Değerlendirilmesi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir.
- KARAL, Ali (2010). **Yeni 9. Sınıf Fizik Dersi Müfredat Programının Fizik Öğretmenleri Tarafından Değerlendirilmesi (Mersin İli Örneği)**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

- KAYA, Aysun (2008). **MEB Tarafından Hazırlanan İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Matematik Kitaplarındaki Etkinliklere İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri**, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Zonguldak.
- KILIÇ, Durmuş (2006). "Ders Kitabının Öğretimdeki Yeri", Özcan Demirel ve Kasım Kiroğlu (Ed.), **Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi**, 2. Baskı içinde (37-53), Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- KORKMAZ, Ümmügülüm (2008). **İlköğretim 4. Sınıf Matematik Müfredatının Öngördüğü Etkinlikler Hakkında Öğretmen Görüşleri (Kocaeli Örneği)**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya.
- KÜTÜKÇÜ, Yunus (2010). **İlköğretim 7. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi 2007 Yılı Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Tokat İli Örneği)**, Erzincan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzincan.
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI, (2006). **İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı**, MEB Basımevi, Ankara.
- _____ (2009a). **Öğretim Programlarının Yenilenme Gerekçeleri ve Davranışçı Yaklaşım ile Yapılandırıcı Yaklaşım Arasındaki Farklar**, (04.04.2010).
- _____ (2009b). **İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1- 5. Sınıflar)**, Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi, Ankara.
- _____ (2011a), Ortaöğretim Türk Edebiyatı 9, 1. Baskı, İstanbul: MEB Basımevi.
- _____ (2011b), Ortaöğretim Türk Edebiyatı 10, 1. Baskı, İstanbul: MEB Basımevi.
- _____ (2011c), Ortaöğretim Türk Edebiyatı 11, 1. Baskı, İstanbul: MEB Basımevi.
- _____ (2011ç), Ortaöğretim Türk Edebiyatı 12, 1. Baskı, İstanbul: MEB Basımevi.
- ŞAHİNEL, Melek (2005). "Etkin Öğrenme", Özcan Demirel (Ed.), **Eğitimde Yeni Yönelimler**, 2. Baskı içinde (49-165), Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- TALİM TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI, (2005). **Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Eğitim Öğretim ve Program Dairesi Başkanlığı İlköğretim 1-5. Sınıf Programları Tanıtım El Kitabı**, Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, Ankara.
- TÜRK DİL KURUMU, (2011). **Eğitim Terimleri Sözlüğü**, (16.03.2011).
- UÇAR, Ertuğrul ve YEŞİLYAPRAK, Binnur (2008). "Öğrenmeden Öğretime", Binnur Yeşilyaprak (Ed.), **Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretim**, 4. Baskı içinde (310-368), Pegem A Akademi, Ankara.
- YANGIN, Banu (2006). **Türkçe Dersi Öğretim Programı Türkçe Öğretim Programı İnceleme Raporu, Bireysel Değerlendirme Raporları**, EK 1, ss.49-94.
- YENİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINI İNCELEME VE DEĞERLENDİRME RAPORU (2006). **İlköğretim Online Dergisi**, 5 (1), http://ilkogretimonline.org.tr/vol5say1/yenimufredat_raporu%5B1%5D.pdf (20.03.2011).
- YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2003). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, 6. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YILDIRIM, Asiye Çağrı (2005). **Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Becerilerinin İncelenmesi**, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Zonguldak.

TEACHERS' OPINIONS ON THE APPLICATION OF ACTIVITIES IN THE TURKISH LITERATURE TEXTBOOKS: THE CASE OF TRABZON

Özlem KUDUBAN*

Semih AKTEKİN**

Abstract

The aim of this study is to identify the level of application of the activities in Turkish literature textbooks and the problems related with the application of the activities. This study is a qualitative research and survey method was carried out. During 2010-2011 education year 36 randomly chosen Turkish language and literature teachers from 17 different high schools in the province of Trabzon were interviewed. The research results show that, teachers don't approve the type, wording and contents of the activities and found them to be insufficient. They generally do not use the activities. The study suggests that the teachers should be given sufficient information regarding the programme and application of the activities and the Turkish Literature Curriculum, textbooks and the activities in the books should be reviewed by paying attention to the teachers' and students' needs and the schools' physical and technical conditions.

Key Words: Turkish literature education, Turkish literature curriculum, Turkish Literature textbooks, literature activities, activity based learning

* Turkish Language and Literature teacher, Erdoğan Anadolu Lisesi, Trabzon

** Assist. Prof. Dr. Karadeniz Technical University, Fatih Faculty of Education, Trabzon